

ka Belokranjec začeli redno objavljati članke v rubriki Iz zakladnice Belokranjskega muzeja. Objavljenih je bilo 11 člankov. V Belokranjcu so bili objavljeni naslednji članki z etnološko tematiko:

- Andreja Brancelj Bednaršek: Čebelji panj z inventarno številko E1. Belokranjec št. 2/VI, 15.
- Andreja Brancelj Bednaršek: Stalna razstava. Belokranjec št. 8/VI, 20.
- Anita Matkovič: Tambura. Belokranjec št. 6/VI, 9.
- Anita Matkovič: Lončarstvo. Belokranjec št. 10/VI, 21.
- Anita Matkovič: Krplje. Belokranjec št. 12/VI, 24.

Ostalo:

- Andreja Brancelj Bednaršek 2003: Prodaja spominkov v Belokranjskem muzeju v Metliki. V: Spominki, muzej, turizem. Zbornik s posveta, organiziranega ob razstavi Zgodbe muzejskih predmetov, februarja 2002 v Posavskem muzeju Brežice.
- Anita Matkovič 2003: Maleričeva hiša - hiša domačih in umetnostnih obrti. V: Glasnik Slovenskega etnološkega društva 43/3, 4, 34-39.

5. Izobraževanje

Zaposleni smo se izobraževali vsak na svojem področju. Od etnoloških tem naj omenim naslednje:

- Rajža v Belo krajino (SED), maj;
- Rajža v Rogaško Slatino s podelitvijo Murkovih nagrad in priznanj, november;
- ogled razstave o Janku Jarcu v Dolenjskem muzeju v Novem mestu, december;
- aktivno sodelovanje na simpoziju Kako misliti dediščino? O "naših" in "drugih" dediščinah na Slovenskem (sekcija Ekonomija in dediščina), 16. in 17. 12. 2003, Ljubljana - predstavitev referata Anite Matkovič z naslovom Maleričeva hiša - hiša domačih in umetnostnih obrti.

6. Drugo

- Muzejska trgovina

Maja 2003 so v Belokranjskem muzeju odprli težko pričakovano in prepotrebno muzejsko trgovino. V njej poteka sprejem obiskovalcev, prodaja kart in posredovanje informacij; napredaj so različni izdelki - od izdelkov domačih obrti, različnih publikacij s področja Bele krajine, del belokranjskih umetnikov do razglednic in različnih drobnih predmetov (majice, kape, zgoščenke ...). V ponudbi je tudi replika s certifikatom opremljene čutare. V prihodnosti bi radi obogatili predvsem ponudbo muzejskih replik.

- Načrti

Tudi za leto 2004 nam je ostalo veliko neizpolnenih želja. Želimo dopolniti ponudbo muzejske trgovine, urediti nove prostore dokumentacije, nabaviti program za računalniško dokumentacijo, načrtujemo pa tudi več pedagoških delavnic za odrasle in mladino, nekaj manjših tematskih občasnih razstav

... Veseli bomo, če bomo vse zgoraj naštetu in še več v prihodnjem poročilu zapisali kot uspešno izpeljano.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 17. 2. 2004

Drugi članki ali sestavki/1.25 **Jana Mlakar Adamič**

ZASAVSKI MUZEJ TRBOVLJE

1. Uvod

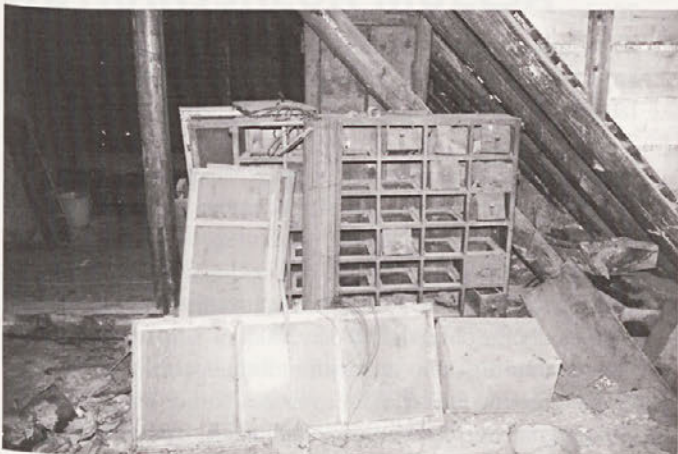
Leto 2003 je zaznamovalo odprtje nove 'in situ' stalne razstave Rudarsko stanovanje iz 60. let 20. stoletja. Zbirka skupaj s prvo, 20. leta 20. stoletja, prikazuje bivalno kulturo kot dinamičen proces in dokumentira način življenja istega socialnega sloja v različnih časovnih in družbenoekonomskih okvirih. Načrtujemo pridobitev še tretje bivalne enote, ki bi predstavljala zasavske rudarske kolonije v najširšem smislu. S tem in posegi v širši kolonijški prostor - adaptacija kleti in drvarnic, rekonstrukcija krušne peči - bi muzejsko funkcijo dobil celoten spodnji trakt stanovanjske hiše.

Drug večji projekt preteklega leta je film o lutkarstvu v Hrastniku - Lutke in Lutkarji (Zasavski muzej Trbovlje 2003, produkcija ATV signal Litija, raziskava in scenarij Jana Mlakar Adamič, kamera Gregor Naglav, montaža Matjaž Kirn. Beta sistem, 34 min). Film je dokumentarni zapis o lutkovnem gledališču in lutkarjih, ki v prvi osebi osvetlijo povojni amaterizem in udarništvu. Filmsko pripoved, razdeljeno na posamezna ključna poglavja, povezuje in dopolnjuje fotografsko gradivo in posnetki z istoimenske razstave. Pri nastanku filma je sodelovalo šest nekdanjih lutkarjev, posnet je bil za arhiv in integralni del razstave, rabi pa lahko tudi za promocijsko gradivo in del učne ure. Marca 2003 je bil predvajan na ATV signal Litija.

2. Pridobivanje gradiva

Predmeti: Naša zbiralna politika glede predmetov je usmerjena v sistematično dopolnjevanje posameznih zbirk in razstav. Od 184 novo pridobljenih predmetov je s cca tretjino oblikovan ambient nove stalne razstave Rudarsko stanovanje - 60. leta. Gre za predmete vsakdanje rabe, od pralnega stroja, hladilnika, štedilnika, televizije, pohištva, do drobnih predmetov, kot so jedilni pribor, posoda, okrasje ipd. Naslednji večji segment pridobljenih predmetov so igrače in predmeti, ki na kakršen koli način dokumentirajo otroštvo. Zbirka naj bi bila postavljena v letošnjem letu v muzeju Hrastnik, v prostoru poleg stalne razstave Lutke in Lutkarji. Tretji večji sklop predmetov izvira iz nekdanje znane trgovske hiše Radej. Dediči, ki so želeli objekt prodati, so po posredovanju načelnice za plan in urbanizem občine Trbovlje dovolili prevzem predmetov in gradiva. Gre za posamezne kose opreme, večjo količino embalaže in prodajnih

artiklov (škafle, steklenice ...). Med gradivom smo prevzeli del dokumentacije poslovanja trgovine (veliko je nabavnih knjižic iz 30. let 20. stoletja) ter del osebne dokumentacije lastnikov in zaposlenih. Prevzeto gradivo je iz obdobja med obema vojnoma do vključno 60. let 20. stoletja. Del gradiva že dopolnjuje občasno razstavo (januar-marec 2004) Razvoj trgovine v Zasavju, avtorice Nevenke Hacin.

Dokumentiranje predmeta na terenu: podstrešje trgovine Radej. Foto: Jana Mlakar Adamič, 14. 3. 2003

3. Gradivo

Fotografij se je v preteklem letu nabralo veliko: 525. Od tega je 36 starih originalov, 179 fotografij muzejskih predmetov, 120 preslikav z različno tematiko iz rudarskih kolonij. Ostale fotografije dokumentirajo spremembe okolja, odprtje gostujoče razstave in zasebno zbirko.

Dokumentov je 21. Tematika se navezuje na prehrano, rudarstvo, gostilničarstvo in hišni arhiv - teh je največ: npr. poslovna knjižica, knjižica Bratovske skladnice, računski zaključek za leto 1930/31 konzumnega društva rudarjev Hrastnik, načrt gostilne Škrat iz leta 1885, dedna pogodba iz leta 1928, darilna predporočna pogodba iz leta 1927, in drugo.

Ista številka, 21, velja tudi za zapise ustnih virov in folklornega gradiva - v preteklem letu v glavnem s področja iger in igrač ter prehrane.

Število video zapisov se je povečalo za tri enote: film Lutke in Lutkarji, posnetek otvoritve razstave Rudarsko stanovanje in posnetek objave na TV 1.

Avdio zapisi so štirje, teme pa so sledeče: gostilničarstvo, igre in igrače, otroške pesmi, odnos starejše generacije do neformalnega učenja.

4. Delo na terenu

- Največ terenskih dni je bilo porabljenih za identificiranje, evidentiranje, sortiranje in pripravo za odvoz predmetov iz nekdanj znane trboveljske trgovine Radej. Prevzeto gradivo je iz obdobja med obema vojnoma do vključno 60. let 20. stoletja.

- Ažuriranje seznama eksponatov iz zbirke zasebnega zbiralca, fotodokumentiranje.

- Evidentiranje gradiva na različnih lokacijah za zbirko Rudarsko stanovanje, organizacija in sodelovanje pri pre-

vozihi.

- Intervjuji na terenu v zvezi z zbirko Rudarsko stanovanje.
- Prevzem dela gradiva DPD Svoboda Dobrna.
- Dokumentiranje spreminjanja okolja - izgradnja ceste in ureditev Ulice 1. junija.

5. Dokumentacija

- Od 184 prevzetih predmetov jih ima 149 izpolnjen vhodni list, 39 akcesijo, 55 pa je bilo inventariziranih (predmeti za stalno razstavo). Večina predmetov je bila fotografirana, očiščena in deponirana ali razstavljena; 3 predmeti restavrirani (hladilnik, pralni stroj, trgovinska omara s predali). Kljub poskusom, da bi se dokumentacija za predmete izpolnjevala čim bolj sproti, to vedno ne uspeva, ker imajo na datume vezani projekti prednost.

- Razen 24, ki so shranjene na CD, imajo vse fotografije negativ. Stari originali so preslikani. Dve tretjini fotografij je opremljenih s podatki in razvrščenih po tematskih sklopih, negativi predani v centralno muzejsko fotodokumentacijo. Ena tretjina fotografij še ni računalniško obdelana - velja isti argument kot za predmete.

- Dokumenti so vpisani v skupni zbirnik in razvrščeni glede na tematiko, video in avdio zapisi so klasificirani glede na zvrst, temo, avtorja, trajanje in datum. Podobno razvrstitev imajo ustni viri in folklorno gradivo: tip, tema, avtor, datum nastanka, izročitelj, datum predaje, opombe/uvrstitev).

6. Raziskovalno delo

Rudarsko stanovanje v koloniji Njiva

Zbiranje gradiva za ambientalno postavitve, študij dokumentov v Zgodovinskem arhivu Celje, inventarizacija predmetov, dokumentiranje adaptacije druge bivalne enote, priprava besedil in slikovnega gradiva za katalog zbirke, scenarij postavitve, postavljanje razstave (odprtje 29. 5. 2003).

Prehrana v Zasavju

Pregled osnovne in specialne literature, zbiranje receptov in ustnih virov za obdelavo širših poglavij, zbiranje fotografskega materiala, risb in skic, pisanje prošenj in prepričevanje potencialnih financerjev za pridobitev finančne podpore projekta.

Lutke in lutkarji

Sodelovanje pri montaži 34-minutnega dokumentarnega filma o hrastniških lutkarjih, predstavitev filma (12. 2. 2003).

Igrače in igre

Nadaljevanje zbiranja pripovedi z naslovom Moja najljubša igrača (zgodnja 40. leta 20. stoletja), opisi rajalnih iger in izštevank, opisi in skice domačih igrač, opisi otroških iger iz kolonij, zbiranje igrač.

7. Posredovanje gradiva

Pedagoški program in vodenje

Razen povečanega števila obiskovalcev na tem področju ni sprememb. Kustosi vsa vodstva skupin še vedno opravljamo sami: 40 - Rudarsko stanovanje, 9 - Srečno ... Črne doline, 1 - Šolstvo v Revirjih, 2 - Hočijeva zbirka, 2 - kiparska razstava Stojana Batiča) - skupno 56. Delovne liste je reševalo 19 skupin. Za štiri skupine so bila pripravljena posebna predavanja: Bivalna kultura skozi čas, Uvod v socialni realizem.

Andragoški program

Četrto leto sem mentorica 14-članskega etnološkega krožka na Univerzi za tretje življenjsko obdobje. Sestajamo se enkrat tedensko po dve šolski uri. Teme določimo glede na zanimanje članov in glede na projekte muzeja v začetku 'študijskega' leta. Preteklo leto smo nadaljevali začete projekte o gostilničarstvu, prehrani, otroštvu in igračah. Metode dela obsegajo: klasična predavanja, vodene razgovore z zapisniki, samostojno delo z analizo besedil, avdio zapise, delavnice in ekskurzije. Lansko leto smo se formalno sestali 26-krat, neformalno pa nismo šteli. Člani krožka so dobri informatorji in zbiralci gradiva, pomočniki pri postavljanju razstav in po potrebi tudi demonstratorji.

Prireditve v muzeju in izven muzeja

- Promocija filma Lutke in Lutkarji 12. 02. 2003. Predstavitev filma, njegov namen, predstavitev koledarja in načrtov v zvezi z lutkami in igračami.
- Predstavitev socialnega realizma v sodelovanju z Gimnazijo Trbovlje in predstavitev obeh zbirk Njive.
- Predstavitev projekta Teknilo nam je! v Tednu vseživljenjskega učenja (TVŽU) v Knjižnici Toneta Seliškarja. TVŽU je v Zasavju potekal pod okriljem Zasavske ljudske univerze.

Razstavljen eksponat na razstavi Razvoj trgovine v Zasavju. Foto: Nevenka Hacin, 24. 2. 2004

Zunanji uporabniki gradiva, svetovanje

Skupna številka je 17: (4 dipl. nal., 3 sem. fak. nal., 2 srednji šoli, 1 OŠ, 4 posamezniki, 1 zasebni zbiralec, 2 instituciji). Teme so bile sledeče: vključevanje dediščine v turistično ponudbo, gostilne nekoč in danes, razvoj oblačilne kulture, zgodovina igrač, tehnične izboljšave in razvoj kuhinje, svetovanje pri izboru predmetov zasebnemu zbiralcu, zibelka, rudarske družine in vloga žensk v njih, rudarske kolonije, arhitektura rudarskih hiš, svetovanje pri snemanju promocijskega filma za občino Trbovlje, podatki iz obrtnih registrov, izbor fotografij centra Trbovelj, svetovanje v zvezi s trženjem zasebnih zbirk, dialektologija trboveljskega narečja, sv. Barbara, rokopisi iz začetka 19. stoletja kot vir pisave.

Bibliografija

- Rudarsko stanovanje. Bivalna kultura skozi čas. ZMT, kat-

alog ob stalni razstavi, 50 str.

- Etnologija v letu 2002 v zasavskem muzeju Trbovlje. V: Glasnik SED 43/1, 2, 2003, Celje, maj 2003.
- Stalna razstava Zasavskega muzeja Trbovlje Lutke in Lutkarji. V: ARGO 46/1/2003.
- Rudarsko stanovanje. Nova stalna razstava Zasavskega muzeja Trbovlje. V: Glasnik SED 43/3, 4, 60-64.
- Hrastniška lutkarija na razstavi in filmu. V: Zasavc, 27. 2. 2003.
- Zbor lutk sprejema poročilo o delu: Lutkarija, lutkaraja ... kaj za neki se dogaja? V: Razvoj V/1, maj 2003.
- Izložba decenij. V: Razvoj V/2, str. 25, 26. september 2003.
- Iz preteklosti za prihodnost ... skozi veselo sedanost, seveda!. V: Razvoj V/3, 29-31, december 2003.

Predstavitve v medijih:

- Odprtje druge zbirke Rudarsko stanovanje. Na: Spletni časopis občine Trbovlje, 28. 5. 2003.
- Dokumentarni film o lutkarjih in lutkah, zbirka igrač; Radio Trbovlje 5. 2. 2003.
- Dokumentarni film o lutkarjih in lutkah; Radio Slovenija 11. 2. 2003.
- Nova stalna etnološka razstava Rudarsko stanovanje: Radio Slovenija II program. Kulturne drobtinice 29. 5. 2003.
- Stalna razstava Rudarsko stanovanje. Radio Trbovlje 29. 5. 2003.
- Predstavitev nove stalne etnološke zbirke ZMT. TV SLO 1. program 2. 6. 2003.
- Univerza za tretje življenjsko obdobje - etnološki krožek in Zasavski muzej Trbovlje. Predstavitev projekta Teknilo nam je. V oddaji Dobro jutro, I. program TV SLO. 30. 10. 2003.
- Sv. Barbara - radio Slovenija; Razlaga z razlogom. 4. 12. 2003.

Videoprodukcija:

- Dokumentarni film Lutke in Lutkarji (raziskava in scenarij). Produkcija ATV Signal, februar 2003, 34 min.

Izobraževanje in spremljanje muzejskih prezentacij v drugih ustanovah

- 19. 11. 2002-3. 3. 2003: licenca za mentorja študijskih krožkov. Program usposabljanja po multimedijski metodi za vodje in mentorje študijskih krožkov je potekal na Andragoškem centru Slovenije.
- 9. 10. - 10. 10. 2003 : Zborovanje Slovenskega muzejskega društva na Ptuj.
- 27. 3. 2003: Muzeji v Savinjski dolini. Muzej kmečkega orodja in opreme, Muzej motociklov na Vranskem, Schwentnerjeva hiša na Vranskem.
- 15. 5. 2003: Kozjanski park: Kroflov mlin v Kozjem, zbirke gradu Podsreda.
- 11. 12. 2003: Gorenjski muzej Kranj: arh. razst. Železna nit; etnol. razst.; Prešernova hiša.

Datum prejema prispevka v uredništvo: 26. 2. 2004